

Winterproblemen

n Verhaal ien t Grunnegers deur Bè Kuipers

Ien de nacht van vrijdag 26 op zodderdag 27 december vleden joar is ien t zuden van t laand winter ienvalen. Ien dat gebied beneden de grode rivieren vil twij tot zeuven centimeter snij, mit op summege steden tot vieftien centimeter. Hou zudelker hou meer snij. n Oardege praan zol je zeggen, mor nou ook weer nait wereldschokkend. Is wel ais voaker zoveul snij valen toch?

Mor t is doar ien t zuden dij vrijdag zowat beleefd as n ramp. Dij zodderdagmörge haar t verkeer op wegen veul last van snij. En ook op t spoor was t meleur. Oet veurzörg was der al n aanpaasd dainstreuster, mor desondanks villen der nog n bult traainen oet. Op n zeker ment reden der ien de buurt van Eindhoven haildaal gain traainen meer.

Volgens de de NS waren de problemen ontstoan waren deur vaaier oorzaken. Vanwege "extreme koude" (t vroom naargens meer as -6 groaden!) hoaperde elektronica bie wissels en waren bovenlaaidens bevroren. Ook roakten wizzels verstoppt deur iesklonten, ofkomstig van traainen. Verder waren der n poar traainen dij nait wieder konden vanwege pech, woardeur der n "sneeuwbaaleffect" ontston. (Wat n apaarde beeldsproak...)

Mor der was nog veul meer ellèn. t Dak van C&A ien Tilburg draaigde ien te störten onder t gewicht van snij. Oet veurzörg bennen dij winkel en Albert Heijn dernoast, ontroemd. Op t pladde dak laag zoveul snij, dat dij op n poar steden flink deurzakte. Plietsie het ook vieftien wonings tegenover t winkelcomplex ontroemd. Ze waren baang dat muren ienstörten zollen, as dak noar beneden kwam.

Ien Vught bezweek dij zodderdagmörge t dak boven n iesboan, ook onder druk van te veul snij. Dak was berekend op n snijloag van 20 centimeter. Omdat ter meer snij op laag, was brandweer vraagd om snij der òf te hoalen. Mor brandweer kwam te loat bie iesboan aan vanwege gladte, en dou was t al gebeurde.

Iesboanen ien Oisterwijk en Prinsenbeek hebben ze dou oet veurzörg ook mor sloten. Ien Oisterwijk was al n gedaailte van t dak ienstört. Summege attracties onderdak van de Winter Efteling werden ook sloten. Volgens directie van De Efteling om vaaileghaid van de gasten te garanderen. En ien Steenbergen störtte zodderdag t dak van n grode opslagloods ien, ook vanwege snij.

Dat ienstörten van dij doaken zörgde bie mie veur n fikse deuk ien mien - en meschain ook wel joen - vertraauwen ien gebaauwen en aander constructies. As wie n gebaauw ienlopen, n grode brug of n viaduct over goan of n tunnel ienrieden, vertraauwen wie der gewoon op dat t nait brekt of ienstört. Wie stoan doar nait doagelks bie stil en summegen haildaal nooit. Wie vertrauwen t gewoon.

Mor wel ooit n oardbeven mitmoakt het, zoas leste joaren hier ien Grunnen, of n ofbrekend balkon, zoals n joarofwat leden nog ien Maastricht, begriipt wel wat ik bedoul. Ook ienstörtende doaken noa n hoosbui valen hieronder. In dat verband wil ik joe, as gewezen baauwkundege, wiezen op n baauwkundeg onding: t pladde dak.

Vanwege ofstromend regenwotter laangs ziedkanten te veurzain van n opstoande raand, de dakraand, ien combinoatsie mit ofvoerpiepen. Dij ofvoerpiepen kinnen mit bloaren, mos of aander rommel verstoppt roaken. En din heb je n bak mit wotter op dak. Benoam grodere doaken bennen hier hail gevuileg veur.

Zodroa der veul wotter op komt en ofvoeren kinnen t nait aan of bennen verstoppt, gaait t dak en de constructie doaronder n beetje deurboegen, wotter weegt n kilo de liter. Doardeur kin der wat meer wotter op, t dak boegt doarvandoan nõg meer deur, nõg meer wotter der op en t gevolg is oetaindelk dat dak t gewicht van aal dat wotter nait meer holden kin en ienstört. En dit geldt ien zekere zin ook veur snij.

n Principieel foute constructie dus, behalve as t dak staark genug is. En doar zit hom nou net de kneep volgens mie, mor doarover wiederop meer. Terwiel der n veul bedere constructie is, t schune dak. Zo'n schuun dak kin haildaal gain wotter vaasthouden. Boetendes is zo'n constructie slim stabiel vanwege de onvervörmboare drijhok. Der worden desondanks hail veul pladde doaken toupaasd.

n Belangrieke rol ien ons vertrauwen ien dit soort constructies speulen de baauwveurschriften en de ofdailens baauw- en woningtoezicht van ale gemainten, dij doar op touzain mouten. Dat dij ofdailens doarmit ien t verleden nog wel ais deurschoten ien heur regeldrift was ain van de oorzaken dat t wat ainvoudeger mos.

Der waren te veul betuttelnde regels veur dakroamen, dakkapellen, toenhoeskes, volières en schuttens. Minder regels dus en dat is op zich n goud ding. Toch is de toak van zo'n ofdailen baauw- en woningtoezicht nog aalweg hail belangriek. Dat de staarkte van gebaauwen - en doarmit ons vertrauwen ien dij gebaauwen - blift zoas t is en west het.

Nait veur niks is dij toak ook ien handen van onze overhaid. Ik mout ter toch nait aan denken dat zukswat ook op de vrije maart terecht komt. Dat ter commerciële ienstanties bie betrokken worden. Dat onze vaaileghaid den van commerciële belangen ofhankelk wordt.

Mor noa wat ter ien de doagen vlak noa kerst ien t zuden van t laand gebeurd is vanwege dij snij, heb ik mien ernstege twiefels. Der is blikboar leste joaren wat veraanderd op dit stuk. Want as der n hail gewone winter ienvaalt mit n centimeter of tien, vieftien snij, is haile boudel ien toeze.

Verkeer dat vaastzit, gebaauwen dij ontroemd worden. Ja, allerdeegs gebaauwen dij ienstorten! Dat gebeurde ja nait bie òns, allain ien t Midden Oosten en nog wieder vot. Mor doaken van gebaauwen bie ons kinnen blikboar nait meer tegen n snijbelasten van meer as 20 centimeter! Ik heb vrouger op technische schoul leerd dat je mit n vaaileghaidsfactor reken mozzen. Tegenwoordeg huift dat blikboar nait meer.

As ie t mie vroagen komt dat gedoude ook mit vandoan dat gebaauwen van tegenwoordeg groder bennen. Apaarter, biezunderder, gekker. En dij grodere overspannens en iengewikkelder constructies dij doar bie heuren, dat kost meer matriaal - en dus ook meer geld.

Bennen architecten en ontwaarpers van nou daarom te zuneg? Kost opdrachtgevers te veul geld? Veur n dubbeltje op eerste rang? Letten ofdailens baauw- en woningtoezicht meschain wat minder op regels...? Feit is wel dat veul gemainten dij controlerende toak oetbestede hebben aan externe bureau's zoas ingenieurs- of architectenbureau's. Dus toch commercie? Ik heb mien ernstege twievels.

En den nog even over t verkeer. t Was doar ien t zuden dij vrijdagavond en zodderdag ain grode glibber- en gliupartij, volgens de media. Op grode wegen waren der vanwege snij veul files en n bult ongelukken. Vrachtwoagens dij scheerden, of dij nait bie n oprit omhoog konden. Allerdeegs n snijschoever kwam ien sloot te lande.

Mor ook veul slippartijen van personenauto's mit male gevolgen. Tegen vangrails aan, ien sloot of tegen nkander aan. Wat ik mie doarbie ofvroag: sinds n poar joar hebben wie toch hoast apmoal winterbanden? t Is nog net nait verplicht, ien Duutslaand al wel. Mor doar kin je op wachten, volgens mie. t Is netuurlek ook n mooie handel veur garages en bandenfabrieken.

Volgens de ANWB is bie normoale snijval t rieden mit winterbanden onmisboar. Dij banden hebben op n besnijd wegdek veul meer grip as zummerbanden. As temperatuur leger is, den is kaans op slippen groder mit gewone banden. En ook as weg nat is, of as der iezel of snij op ligt, wordt slipgevoar groder.

Doarom bennen wie dus apmoal aan de winterbanden gaan. Mor of dat doar ien t zuden ook echt holpen het...? Ik heb ook hierover mien twievels. En hou hebben wie ons tot veur n poar joar mit gewone banden den red? Oké, dou waren der ook slippartijen en blikshoades.

Mor ien mien beleven was de toustand ien t zuden dij vrijdag en zodderdag zodoaneg, dat ter massaal slipt en gleden is. Mit winterbanden! En bie n snijvaal van maximoal 15 centimeter. Dat is toch nait extreem veur n gewone winter. Ik heb wel ais heurd dat ter paardie lu bennen dij juist háárder rieden mit winterbanden. Zai hebben ja meer grip.

Ale leesders van t Contactblad: veul zegen ien t nij-joar.

Groninger verhalen online

De eerder verschenen Groninger verhalen van Bé Kuipers staan 'los' online via:

 www.contactblad.info/groningerverhalen.html

Een kale molen Eureka in het Noord-Groninger Landschap

Sinds de molen Eureka voor een symbolisch bedrag van de vorige eigenaar, de familie Offeringa in Groningen, is overgenomen door de Molenstichting Winsum, is er door de molenstichting hard gewerkt aan een restauratieplan. Met de officiële start op donderdag 9 oktober is de restauratie van de Wetsinger molen begonnen.

De subsidie-aanvragen bij de Provincie Groningen, de Gemeente Winsum, de Post/ giro loterij, het Scholtensfonds en het Prins Bernhard cultuurfonds passeerden aldaar de bestuurstafels en werden positief beantwoord voor de Molenstichting Winsum. Een vrijwel volledig dekkingsplan voor de restauratie en een gunstige inschrijving gaven uiteindelijk groen licht aan de firma Vaags Molenwerken uit Aalten om de klus te klaren

Op 6 oktober ging de molenbouwer in Klein-Wetsinge aan de slag met de voorbereidingen voor demontage van de wieken en het staartstuk. Deze onderdelen worden in de werkplaats in Aalten volledig gerestaureerd. In het voorjaar van 2015 kan dan de montage aan de molen Eureka weer plaatsvinden.

Voor het strippen van de wieken moesten de wieken na vele jaren van stilstand gedraaid worden en de kap in een andere richting gezet, het zogenaamde kruien. Beide acties verliepen vlotjes en met de gestripte roeden stond de molen er al iets “kaler” bij.

De officiële onthulling van het bouwbord, door gedeputeerde Bote Wilpstra, burgemeester Rinus Michels en voorzitter Peter Pauw, was het startsein voor de medewerkers van Firma Vaags om de roeden met een hoogwerker uit de askop te takelen.

Daarna volgde het afnemen van de staartstukken van de molen. De staart, de lange en de korte schoren zitten aan de achterkant van de molenkap en dienen om de kap op de juiste windrichting te kruien.

De molen Eureka ziet er nu kaal en onttakeld uit. De dagelijkse voorbijgangers op de N361, de omwonenden in Klein- en Groot-Wetsinge en de bewoners van Sauwerd kunnen er verzekerd van zijn dat er in de winterperiode hard en deskundig aan herstel aan de molenonderdelen Eureka wordt gewerkt in Aalten.

Johannes Nijmeijer, Ids H. Van der Honing
Molenstichting Winsum